



■ Μάχες και Ναυμαχίες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Ἡ Μάχη τοῦ Βαλτετσίου*

† 12η Μαΐου 1821

Ἀπὸ τὶς σημαντικότερες μάχες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως. Διεξήχθη στὶς 12 καὶ 13 Μαΐου τοῦ 1821 γύρω ἀπὸ τὸ ὄρεινὸ χωριὸ Βαλτέτσι τῆς Μαντινείας (12 χιλιόμετρα δυτικὰ τῆς Τριπολιτσᾶς) καὶ στέφθηκε μὲ τὴν νίκη τῶν ἑλληνικῶν ὄπλων

Μετὰ τὴν μάχη τοῦ Λεβιδίου (14 Ἀπριλίου 1821) καὶ τὴν ἧττα τῶν Τούρκων, δημιουργήθηκαν ἑλληνικὰ στρατόπεδα στὸ Βαλτέτσι, τὸ Χρυσοβίτσι καὶ τὴν Πιάνα, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, γιὰ τὸν συντονισμό τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ποὺ ἀπέβλεπαν στὴν ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς, τοῦ σημαντικότερου ὀθωμανικοῦ στρατιωτικοῦ καὶ διοικητικοῦ κέντρου τῆς Πελοποννήσου.

Ἦταν ἐξ ἀρχῆς τὸ στρατηγικὸ σχέδιο τοῦ «Γέρου τοῦ Μωριᾶ», ποὺ κατόρθωσε, μὲ δυσκολία εἶναι ἀλήθεια, νὰ τὸ ἐπιβάλλει καὶ στοὺς λοιποὺς ὄπλαρχηγούς. Ὁ ἴδιος πηγαινοερχόταν καθημερινὰ στὰ τρία στρατόπεδα, ἐπιλύοντας κάθε πρόβλημα ποὺ παρουσιαζόταν καὶ ἐνθαρρύνοντας τὰ παλληκάρια. «Ἐκοιμόμουν εἰς τὸ Βαλτέτσι, ἐγευμάτιζα στὴν Πιάνα καὶ ἐδειπναγα εἰς τὸ Χρυσοβίτσι», γράφει χαρακτηριστικὰ στὰ Ἀπομνημονεύματά του.

* * *



Ἡ στρατηγικὴ σημασία τοῦ Βαλτετσίου καὶ ἡ ἐνίσχυση τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ ἀποτελοῦσαν ἀπειλὴ γιὰ τοὺς Τούρκους. Στὶς 25 Ἀπριλίου 1821 ἰσχυρὲς δυνάμεις προερχό-

μενες από τὸ Ναύπλιο ἐπιτέθηκαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ τουρκικὸς αἰφνιδιασμὸς ἀνάγκασε τοὺς ὑπερασπιστὲς τοῦ ὑπὸ τὸν Κυριακούλη Μαυρομιχάλη νὰ ἀποσυρθοῦν, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ χωριὸ νὰ πυρποληθεῖ. Ὁ Κολοκοτρῶνης, πού εἶχε ὑποθέσει ὅτι οἱ Τούρκοι θὰ κατεϋθύνονταν πρὸς ἓνα ἄλλο ἑλληνικὸ στρατόπεδο στὰ Βέρβαινα, ἔσπευσε στὸ Βαλτέτσι καὶ ἀνασυγκρότησε τὸ στρατόπεδο.



Ὁ Κολοκοτρῶνης ὀδηγεῖ τὸν στρατὸ του πρὸς τὸ Βαλτέτσι.

Γιὰ τὴν ἀμυντικὴ του θωράκιση κατασκευάστηκαν προμαχώνες (ταμπούρια) στοὺς λόφους γύρω ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ ὀχυρώθηκαν ἡ ἐκκλησία καὶ τὰ λιγιστὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ πού εἶχαν ἀπομείνει ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς 25ης Ἀπριλίου. Τὸν ἀνατολικὸ προμαχῶνα, στὸ Χωματοβούνι, κατέλαβαν ὁ Κυριακούλης καὶ ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης μὲ τοὺς σκληροτράχηλους Μανιάτες, τὸν δυτικὸ ὁ γηραιὸς Μητροπέτροβας, ὁ Δημήτριος Παπατσῶνης, ὁ Ἰωάννης Μαυρομιχάλης, ὁ Παναγιώτης Κεφάλας καὶ ἄλλοι Μεσσήνιοι, στὸν βορειοανατολικὸ προμαχῶνα τοποθετήθηκαν τὰ ἀδελφία Ἡλίας καὶ Νικήτας Φλέσσας, ὁ Αθανάσιος Σῶρης καὶ ἄλλοι Γορτύνιοι ὀπλαρχηγοί, ἐνῶ στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ χωριοῦ ταμπουρώθηκαν οἱ Μπουραῖοι, ὁ Ἡλίας Τσαλαφατῖνος καὶ ὁ Ἰωάννης Κατσάνος. Ἀρχηγὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοπέδου ὀρίστηκε ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης. Ταυτόχρονα, στὴν Ἐπάνω Χρέπα τοποθετήθηκε σκοπιὰ γιὰ νὰ εἰδοποιήσει ἔγκαιρα μὲ καπνοὺς ποιά θὰ ἦταν ἡ κατεύθυνση τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων.

* * *

Ἀπὸ τὶς 6 Μαΐου 1821 ὁ κεχαγιάμπης τοῦ Χουρσίτ Πασᾶ, ὀνόματι Μουστάφ, βρισκόταν στὴν Τριπολιτσά, προερχόμενος ἀπὸ τὴν Ἠπειρο, ὅπου ὁ ἀρχηγὸς του, διοικητὴς τῆς Πελοποννήσου, πολεμοῦσε τὸν Ἀλῆ Πασᾶ, πού εἶχε αὐτονομηθεῖ ἀπὸ τὸν Σουλτᾶνο. Ἐκεῖ πληροφορήθηκε τὴν ἀνασύσταση τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοπέδου στὸ Βαλτέτσι καὶ ἀποφάσισε νὰ δράσει. Εἶχε ὡς στόχο πρῶτα νὰ διαλύσει τὸ στρατόπεδο στὸ Βαλτέτσι καὶ στὴν συνέχεια νὰ καταστείλει τὴν ἐπανάσταση στὴν Μεσσηνία καὶ νὰ ὑποτάξει τὴν Μάνη. Ἀμέσως μετὰ θὰ

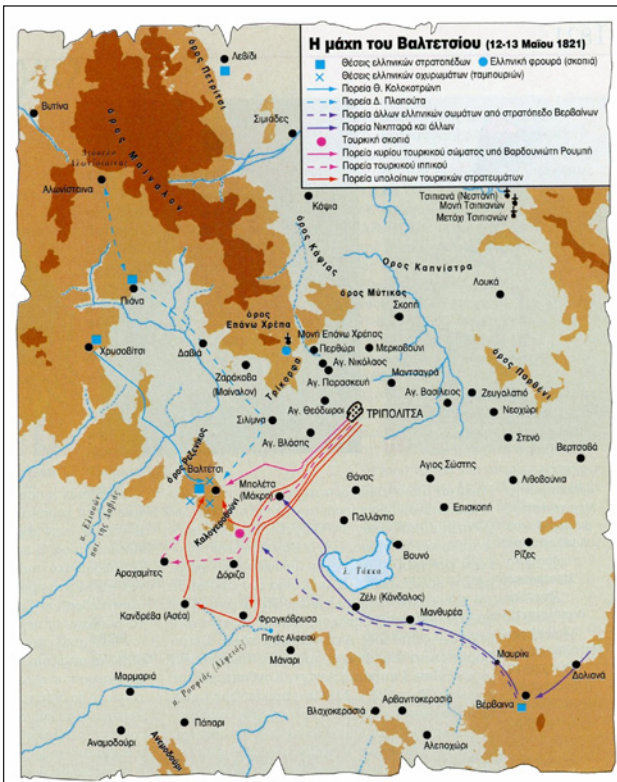
ἐπέστρεφε νικητής και τροπαιούχος στην Τριπολιτσά, ἀναμένοντας δόξα και τιμές ἀπὸ τὸν Σουλτᾶνο.

Ο Μουσταφάμπεης συγκρότησε ἓνα ἄρτιο ἐξοπλισμένο στρατιωτικὸ σῶμα ἀπὸ 12.000 ἄνδρες, τοῦ ὁποῖου ἠγούντο ἐμπειροπόλεμοι ἀξιωματικοί. **Ο**ί ἑλληνικὲς δυνάμεις στὸ Βαλτέτσι δὲν ξεπερνοῦσαν τοὺς 2.300 ἄνδρες. **Ε**ἶχαν ἑλλιπῆ ὄπλισμὸ και ἀμφίβολη μαχητικὴ ἱκανότητα. **Ο** κίνδυνος γιὰ τὴν ἐπανάσταση, πὺ μετροῦσε κοντὰ στοὺς δύο μῆνες, ἦταν προφανής. **Ο** Μουσταφάμπεης καθυστέρησε γιὰ λίγες ἡμέρες τὴν ἔναρξη τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐπειδὴ πίστευε ὅτι οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ Βαλτετσίου ἀπὸ τὸν τρόμο τους θὰ παραδίδονταν και δὲν θὰ χρειαζόταν νὰ ρίξει οὔτε μία τουφεκιά. **Φ**ῆμες, ὅμως, τὸν ἤθελαν νὰ εἶναι σφόδρα ἐρωτευμένος με μιὰ ὄμορφη χανούμιστα ἀπὸ τὸ χαρέμι τοῦ Χουρσίτ Πασᾶ.

* * *

Τελικά, λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ χαράματα τῆς 12ης Μαΐου 1821, τὸ πρῶτο και κυριότερο σῶμα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ με ἀρχηγὸ τὸν τουρκαλβανὸ Ρουμπή ἀπὸ τὰ Μπαρδουνοχώρια

και ἀποτελούμενο ἀπὸ 3.000 ἄνδρες ἔλαβε κατεύθυνση πρὸς τὰ βόρεια τοῦ Βαλτετσίου, με σκοπὸ νὰ ἐμποδίσει τὴν ἀποστολὴ βοήθειας ἀπὸ τὰ στρατόπεδα Πιάνας και Χρυσοβιτισίου. **Α**κολούθησε ἓνα δεῦτερο σῶμα ἀπὸ 2.000 ἔφιππους και πεζοὺς, πὺ κατευθύνθηκε πρὸς τοὺς Ἀραχαμίτες, ἔνα τρίτο πὺ ἔσπευσε νὰ καταλάβει τὸ Φραγκόβρυσσο γιὰ νὰ ἀποκόψει τὸ Βαλτέτσι ἀπὸ τὸ στρα-



τόπεδο τῶν Βερβαίνων, ἓνα τέταρτο γιὰ νὰ βοηθήσει τὸ πρῶτο ἀπὸ τὸ Καλογεροβούνι καὶ τὸ πέμπτο σῶμα μὲ 3.000 ἄνδρες, τὰ ὀρειβατικὰ πυροβόλα καὶ τὰ πολεμοφόδια.



Απὸ τὸ Χρυσοβίτσι ὁ Κολοκοτρῶνης εἶδε τὰ σήματα καπνοῦ ἀπὸ τὴν Ἐπάνω Χρέπα, ὅτι τουρκικὸς στρατὸς κατευθύνεται πρὸς τὸ Βαλτέτσι, καὶ μὲ 800 ἄνδρες ἔσπευσε στὴν περιοχή, ἔχοντας εἰδοποιήσει καὶ τὸν Δημήτριο Πλαπούτα ποῦ βρισκόταν στὴν Πιάνα. **Ἡ** μάχη στὸ Βαλτέτσι, ἐν τῷ μεταξύ, εἶχε ἀνάψει. **Ὁ** Ρουμπῆς μὲ τοὺς ἄνδρες του προσπαθοῦσε νὰ περικυκλώσει καὶ νὰ συντρίψει τοὺς ὀχρωμένους στὸν ἀνατολικὸ καὶ βορειοανατολικὸ προμαχῶνα. **Ὁ** Κολοκοτρῶνης, ὅμως, κατόρθωσε νὰ καταλάβει ἓνα ὕψωμα καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ τοὺς Τούρκους. **Τὸ** μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας κατέφθασε καὶ ὁ Πλαπούτας, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν σειρά του ἐπιτέθηκε ἐναντίον τους. **Ἡ** κατάσταση σύντομα ἄλλαξε καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ Ρουμπῆ ἦταν αὐτοί, ποῦ κινδύνευαν νὰ ἐγκλωβιστοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες.

Βλέποντας τὸν κίνδυνο ποῦ διέτρεχαν οἱ ἄνδρες τοῦ Ρουμπῆ, ὁ Μουσταφάμπεης ἔστειλε δυνάμεις ἀπὸ τὸ Καλογεροβούνι νὰ χτυπήσουν τὸ ταμπουρι τῶν Μανιατῶν, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιτυχία. **Α**ποτυχημένος ἦταν καὶ ὁ κανονιοβολισμὸς τῶν ἐλληνικῶν θέσεων, ἀφοῦ οἱ βόμβες εἶτε δὲν ἔβρισκαν στόχο, εἶτε χτυποῦσαν τοὺς ἄνδρες τοῦ Ρουμπῆ.

Εἶχε ἤδη βραδιάσει καὶ ἡ μάχη συνεχιζόταν μὲ πείσμα. **Ὁ** Κολοκοτρῶνης προσπαθοῦσε νὰ δώσει κουράγιο στοὺς ταμπουρωμένους, λέγοντάς τους ὅτι ἀναμένονταν ἐνισχύσεις 10.000 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη.

Αργὰ τὸ βράδυ ἡ μάχη σταμάτησε, μὲ τοὺς δύο ἀντιπάλους νὰ διατηροῦν τὶς θέσεις τους. **Τ**ὶς πρωϊνὲς ὥρες τῆς 13ης Μαΐου, ὁ Κολοκοτρῶνης διέσπασε τὸν τουρκικὸ κλοιὸ καὶ ἀνεφοδίασε τοὺς ταμπουρωμένους μὲ τροφὲς καὶ πολεμοφόδια. **Τὸ** ἴδιο βράδυ ἦλθαν καὶ κάποιες ἐνισχύσεις ἀπὸ τὰ Βέρβαινα ποῦ δὲν ξεπερνοῦσαν τοὺς 400 ἄνδρες, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Πέτρο Βαρβιτσιώτη, Δημήτριο Πουλικᾶκο, Ἀντώνη Μαυρομιχάλη, Αναγνώστη Κονδάκη καὶ Παναγιώτη Γιατροᾶκο.

* * *

Τὸ πρωῒ ἡ μάχη συνεχίσθηκε μετὰ τὴν σφοδρότητα τῆς προηγουμένης. **Χαρακτηριστικοὶ** εἶναι οἱ στίχοι τοῦ λαϊκοῦ ποιητῆ Παναγιώτη Καλᾶ ἢ Τσοπανάκου (1789-1825): «... **στὸ Βαλτέτσι στὸ Λεβίδι / πέφτει ἀλύπητο λεπίδι...**». **Οἱ** ἀπόπειρες τῶν Τούρκων νὰ καταλάβουν τοὺς προμαχῶνες ἀποτύγχαναν ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλη. **Ὁ** Μουσταφάμπεης, βλέποντας ὅτι οἱ ἄνδρες τοῦ Ρουμπῆ ἔξακολουθοῦσαν νὰ βρίσκονται σὲ δυσχερῆ θέση καὶ πληροφορούμενος ὅτι ἐπίκεινται νέες ἐνισχύσεις τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Νικηταρᾶ καὶ Γιάννη Κολοκοτρώνη, διέταξε ὑποχώρηση ὅλων τῶν δυνάμεών του.



Ἀδριάντας Θεοδώρου
Κολοκοτρώνη στὸ Βαλτέτσι.

Οἱ Ἕλληνες ἀναθάρρησαν, βγήκαν ἀπὸ τὰ ταμπούρια καὶ πῆραν στὸ κυνήγι τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι ὑποχωροῦσαν ἄτακτα. **Οἱ** ἀπώλειές τους ἀνῆλθαν σὲ 514 νεκροὺς καὶ 635 τραυματίες, οἱ ὁποῖοι μεταφέρθηκαν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύχτας στὴν Τριπολιτσά. **Οἱ** ἀπώλειες τῶν Ἑλλήνων ἀνῆλθαν σὲ μόλις 4 νεκροὺς καὶ 17 τραυματίες. **Στὰ** χέρια τῶν Ἑλλήνων ἔπεσε καὶ μεγάλος ἀριθμὸς πολεμικοῦ ὕλικου, ἱκανοῦ νὰ ἐξοπλίσει 4.000 ἄνδρες.

* * *

Ἡ Μάχη στὸ Βαλτέτσι κράτησε σχεδὸν 23 ὥρες καὶ ἦταν ἡ πρώτη σημαντικὴ νίκη τοῦ Ἀγῶνα. **Ἀμέσως** μετὰ τὴν μάχη, ὁ Κολοκοτρώνης συγκινημένος μίλησε πρὸς τοὺς νικητὲς καὶ ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος στὰ Ἀπομνημονεύματά του, τοὺς εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὅτι ἡ ἡμέρα αὐτὴ πρέπει νὰ καθαγιαστεῖ μετὰ νηστεία ὅλων καὶ νὰ ἐορτάζεται ἡ ἐπέτειός της εἰς «**αἰῶνας αἰώνων**, ἕως οὐ στέκει τὸ ἔθνος, διότι ἦτο ἡ ἐλευθερία τῆς Πατρίδος». **Ἡ** νίκη στὸ Βαλτέτσι ἐνίσχυσε τὸ ἠθικὸ καὶ τὴν αὐτοπεποίθηση τῶν Ἑλλήνων, στοιχεῖα ποὺ ἔπαιξαν ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴν ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς (23 Σεπτεμβρίου 1821).

* * *



Ἡ λαϊκὴ μουσα τίμησε τὴν νίκη
στὸ Βαλτέτσι μὲ τὸ ἀκόλουθο δημο-
τικὸ τραγούδι:



Τί ἔχεις, καημένε κόρακα, πὸν σκού-
ζεις καὶ φωνάζεις;

Μήπως διψᾷς γιὰ αἷματα, γιὰ τούρκικα κεφάλια;

Πέρασε ἀπὸ τὰ Τρίκορφα καὶ σύρε στὸ Βαλτέτσι,
ὅπου εἶν' ὁ τόπος δυνατὸς καὶ δυνατὰ ταμπούρια,
ἐκεῖ θὰ βρεῖς τὰ αἷματα, τὰ τούρκικα κεφάλια,

Τρία μπαϊράκια κίνησαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ χώρα,
τὸ ἓνα πάει στὰ Τρίκορφα, τ' ἄλλο στοὺς Ἀραχαμίτες,
κι' αὐτὸς ὁ Κεχαγιάμπεης πηγαίνει στὸ Βαλτέτσι.

Ὁ Κυριακούλης τοῦ μιλάει κι' ὁ Μπεζαντὲς τοῦ λέει:

«Ποῦ πᾶς, βρε Κεχαγιάμπεη, τ' Ἀλῆ πασᾶ κοπέλι;

Ἐδῶ δὲν εἶναι Κόρινθος, δὲν εἶναι Πέρα Χώρα,
δὲν εἶναι τ' ἀργίτικα κρασιά, τοῦ Μπέλεση τὰ κριάρια.

Ἐδῶ εἶν' ὀρδὴ Καρύταινας, μανιάτικο ντουφέκι,
Κολοκοτρώνης ἀρχηγὸς μὲ τὸ Μαυρομιχάλη».

Ἀφῆστε τὰ ντουφέκια σας καὶ βγάλτε τὰ σπαθιά σας
βάλτε τοὺς Τούρκους ἐμπροστά, σὰν πρόβατα, σὰν γίδια.

**Τῶν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσι,
καὶ ἐν τῇ Μάχῃ τοῦ Βαλτετσίου,**

Αἰωνία ἡ μνήμη!

(*) Πηγές: <https://www.sansimera.gr/articles/620> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.